

Prvním vývojovým stupněm, který byl na úplném začátku výplatních strojů byl stroj s pevným (fixním) výplatním otiskem, s pevnou výplatní hodnotou. Tyto stroje s těmito otisky se objevily koncem 19. století (1896 - 1897) v USA a množily se v různých částech světa jako houby po dešti. V období 1897 až cca 1920 (Kongres UPU v Madridu) byl tento vývoj velmi živelný. UPU nereagovala, vše se řešilo na místní úrovni patentových úřadů a napojených poštovních správ v různých zemích. Podle toho vzhled otisků byl velmi různorodý. Jednotlivým kritériem výplatních strojů bylo:

1/ stroj vyplácel přiznané poštovné,

2/ stroj konstrukčně mohl registrovat vyplacené poštovné.

Proč vývoj dospěl někdy v 80. až 90. letech 19. století přirozenou cestou k myšlence vynálezce výplatní stroj? Vždyť od 40. let tu byl revoluční Hillův vynález poštovní známky, který na chvíli vyřešil nárůst a odbavení listovních zásilek. Co se stalo?

Ve svých publikacích jsem důvody popsal takto:

"Koncem 19. a začátkem 20. století doznala lidská společnost nesmírných kvalitativních a kvantitativních změn ve všech oblastech - politické, společenské - kulturní a zejména pak hospodářské. Rychlý vývoj společnosti se ve svých kladech a záporech odrazil v lidském životě. Svůj odraz našel rychlý vývoj i v poštovním provozu. Enormně vzrostl počet přepravovaných zásilek. Rozšířil se i počet poštovních služeb."

Citace z knihy Ivan Leiš, Frankotypisté, strana 6, Radonice 2018.

Když jsem si probíral země, které vykročily na cestu vynálezů výplatních otisků s otiskem s pevnou (fixní, limitovanou) hodnotou. Jako první, tak mne napadla **velmi podobná souvislost s Hillovou poštovní známkou. Vždyť výplatní otisky navázaly na podobu poštovní známky, ale zohldnily přidavou hodnotu společnosti, která se technicky přehoupala do dalšího stádia vývoje. Podoba byla zejména v pevné hodnotě (u známky natištěné, u otisku vytištěné mechanismem stroje). Byly tam i další podobnosti (název státu, měna apod.). Vynálezci výplatních strojů a jejich otisků se nechali inspirovat poštovní známkou. Nahrály k tomu i ekonomické relativně klidné okolnosti. Inflace či hyperinflace nehrozila, hodnota otisku plně vyhovovala.**

Karel BASIKA ve své knize "Kurs filatelie" mistrně popsal důvody, proč vznikla poštovní známka. strana 35 - 39).

V 18. a 19. století byla pošta oblíbená, zejména v Anglii. Poměry zejména při vybírání poplatků byly nepříznivé pro ty, jimž byl adresován. Sazba byla složitá (podle vzdálenosti, počtu archů či příloh a váhy). Poštovné rostlo, jakmile tato kritéria byla překročena. Poštovní bylo nákladné. Většina zásilek byla doručována soukromými osobami a ne poštou. Rowland Hil ve svém pamětním spisu "Poštovní reforma, její důležitost a potřeba" (1837) vše popsal a navrhl řešení. Srpen 1839 přinesl schválení zákona, který podepsala samotná královna. 10. leden

1840 to jistil. Bylo zavedeno jednotné poštovné bez ohledu na vzdálenost. Úspěch se rozšířil do světa.

Potřeba "stvrzenky", že bylo zapláceno poštovné byla nutná. Nejdřív to byl návrh dopisního papíru s potvrzením, přišly i Mulreadyho obálky. Vše vyústilo v zavedení poštovní známky. U jejího zrodu stál knihkupec James Chalmers. Nakonec byl přijat návrh původní rytiny City - Medaille. Vydaly se dvě hodnoty známek: černá jednopennyovka a modrá dvoupennyovka s potrétem královny, názvem "postage" a hodnotou. Objevila se na ní písmenka zvláštní tiskárenské sazby proti zneužití. New York se přidal v roce 1842, následovaly další země. UPU reagovala postupně, s každým jejím kongresem se přijímala nařízení, které poštovní známku zakotvily v poštovním provozu.

Poštovní známka zvýraznila linku tištěného potvrzení o zaplacení poštovního, potvrzení na kterém byla vytištěna a stvrzena pevná (fixní, limitovaná) hodnota poštovního.

Za několik desítek let se došlo k výplatním strojům, neboť stroje a jejich otisky přece jen ve srovnání s poštovní známkou o několik úrovní zrychlily poštovní provoz.

Co píše americká literatura v tomto smyslu? Citace z "The International Postage Meter Stamp Catalog", Joeal A. Hawkins, Richard Stambaugh, Goodyear 2005, 1. vydání, strana XVIII).

"Zanedlouho po zavedení poštovní známky v roce 1840 se zjistilo, že počet podaných zásilek vyžadovaný zakoupení podaných zásilek, namočení lepidla a přilepení na zásilku je enormní a tento proces příliš pomalý. Průzkum možností zrychlit tento proces přivedl na svět stroj, který zautomatizoval aplikaci poštovního, tedy výplatní stroj (postage meter). "

"Prvním byl Carle Busch z Paříže, který takový stroj sestrojil. Srpen 1884 znamenal souhlas s Buschovým patentem stroje, který tiskl a registroval poštovné pomocí automatických razítek. Tento vynález však poštovní správy nepřijaly a vynález nebyl nikdy použit".

Koncem století přišel italský vynálezce žijící v USA hrabě Detalmo di Brazza Savorgnan s vynálezem, který vyhovoval požadovaným kritériím a který byl přijat nejen patentovým úřadem v New Yorku, ale hlavně americkou poštovní správou v NYC. Na tomto prvním zatím uznaném světovém výplatním otisku nebyla fixní hodnota, ale nápis REGISTERED, což znamená, že stroj měl fixní poplatek za doporučenou poštu.

Brzo následovaly další otisky ve světě s pevnou hodnotou. Otisky vytvořily paralelu k existujícím poštovním známkám, ovšem rychlejší a racionálnější. Tento zúsob využily zejména subjekty odesílající velký počet zásilek. Spojitost mezi výplatním otiskem a poštovní známkou, oba artefakty s fixním poštovním nelze nevidět.

Slečna z podatelny zavalená poštou k odeslání byla příčinou
vynálezu výplatního stroje ke zrychlení vyplácení zásilek
(foto z let 1880/81 autor H. M. Rhoads)

